

**ЩОДО ПОРУШЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРИНЦИПУ
РІВНОСТІ ПЕРЕД ЗАКОНОМ ПРИ СТВОРЕННІ «ПЛАТНИХ»
КАМЕР СЛІДЧИХ ІЗОЛЯТОРІВ**

Боровик А. В.

*кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри
кримінально-правових та адміністративно-правових дисциплін
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука
м. Рівне, Україна*

Трофімчук Ю. О.

*помічник судді Рівненського окружного адміністративного суду,
аспірант кафедри кримінально-правових
та адміністративно-правових дисциплін
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука
м. Рівне, Україна*

Незважаючи на те, що згідно ст. 1 Конституції України [1], Україна є правовою державою, ми часто можемо спостерігати факти порушення гарантованих основним законом прав громадян щодо рівності їх перед законом та судом.

Намагаючись отримати окремі політичні дивіденти народні обранці часом з метою піару придумують нові «ліф-хаки» для створення образу «підкувальників» про долю електорату. Одним із таких нововведень, яке явно суперечить вимогам українського та міжнародного законодавства є створення «платних» камер в слідчих ізоляторах Державної кримінально-виконавчої служби України.

Створення зазначених камер відбулось на підставі постанови Кабінету Міністрів України від 22 квітня 2020 року № 305 [7] та наказу Міністерства юстиції України від 06.05.2020 № 1587/5 «Про затвердження порядку проведення експериментального проекту щодо платної послуги з надання поліпшених побутових умов та харчування особам, узятим під варту, в слідчих ізоляторах Державної кримінально-виконавчої служби України [8].

Разом з тим, лише п. 14 ст. 92 Конституції України виключно законами України визначається судоустрій, судочинство, статус суддів,

організація і діяльність прокуратури, органів дізнання і слідства, органів і установ виконання покарань [1].

Порушивши згадану норму основного закону при створенні «пільг» для осіб, які обвинувачуються у вчиненні кримінальних правопорушень, наші посадовці забули також про гарантований основним законом принцип рівності громадян.

Так, ч. 1 ст. 3 Кримінального кодексу України передбачено, що законодавство України про кримінальну відповідальність становить Кримінальний кодекс України, який ґрунтується на Конституції України та загальновизнаних принципах і нормах міжнародного права [2].

Частинами 1, 2 ст. 24 Конституції України передбачено, що громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками [1].

Крім того, ч. 2 ст. 21 Конституції України закріплює засаду невідчужуваності та непорушності прав і свобод людини, відповідно до якої не допускається не тільки відчуження прав і свобод, якими людина володіє, а й обмеження їх змісту, створення перешкод для їх реалізації тощо. У ч. 3 ст. 129 Основного Закону держави проголошується, що рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом є однією з основних засад судочинства [1].

Аналогічне твердження закріплено ч. 1 ст. 9 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», згідно якої правосуддя в Україні здійснюється на засадах рівності всіх учасників судового процесу перед законом і судом незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних та інших ознак [4].

Стаття 10 КПК України передбачає, що не може бути привілеїв чи обмежень у процесуальних правах за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних чи інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, громадянства, освіти, роду занять, а також за мовними або іншими ознаками. У випадках і порядку, передбаченому КПК, певні категорії осіб (неповнолітні, іноземці, особи з розумовими і фізичними вадами тощо) під час кримінального провадження користуються додатковими гарантіями [3].

Законодавець не обмежився конкретним переліком обставин, що не можуть бути підставою для порушення рівності громадян перед законом і судом, а передбачив, що до них можуть бути віднесені і «інші ознаки». Таким чином, жодна обставина не може бути законною підставою для порушення рівності суб'єктів кримінального провадження перед законом і судом.

У п. 10 постанови Пленуму Верховного Суду України від 01.10.1996 «Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя» роз'яснено, що конституційні положення про законність судочинства та рівність усіх учасників процесу перед законом і судом зобов'язують суд забезпечити всім їм рівні можливості щодо надання прав на дослідження доказів, заявлення клопотань та здійснення інших процесуальних прав.

На рівні міжнародного права відзначається, що всі люди народжуються вільними й є рівними за своєю гідністю та правами (ст. 1 Загальної декларації прав людини) [5]. Вони наділені розумом і совістю та повинні діяти один щодо одного в дусі братерства. Кожна людина має всі права і всі свободи, проголошені цією Декларацією, незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, національного чи соціального походження, майнового, станового або іншого становища (ст. 2) [5].

Згідно зі ст. 14 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права всі особи є рівними перед судами і трибуналами [6].

Отже, залишається загадкою чому створення «платних» камер слідчих ізоляторів відбулось не на підставі не закону, як це передбачено п. 14 ст. 92 Конституції України [1], а постанови Кабінету Міністрів України від 22 квітня 2020 року № 305 [7] та наказу Міністерства юстиції України від 06.05.2020 № 1587\5 «Про затвердження порядку проведення експериментального проєкту щодо платної послуги з надання поліпшених побутових умов та харчування особам, узятим під варту, в слідчих ізоляторах Державної кримінально-виконавчої служби України [8], а також ж порушенням вимог зазначеного законодавства щодо рівності громадян перед законом.

Література:

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Кримінальний кодекс України: чинне законодавство із змінами та доповненнями на 02 січня 2022 року: офіц. текст. Київ : Алерта, 2022. 194 с.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України чинне законодавство із змінами та доповненнями на 02 січня 2021 року: офіц. текст. Київ : Алерта, 2021. 372 с.
4. Про судоустрій і статус суддів : Закон України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>. Дата звернення 09.10.2022.
5. Загальна декларація прав людини. URL: http://www.irs.in.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=82:1&catid=47:un&Itemid=74&lang=uk. Дата звернення 09.10.2022.

6. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043 (дата звернення 09.10.2022).
7. Постанови Кабінету Міністрів України від 22 квітня 2020 року № 305 «Про запровадження експериментального проекту щодо платної послуги з надання поліпшених побутових умов та харчування особам, узятим під варту, в слідчих ізоляторах Державної кримінально-виконавчої служби». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/305-2020-%D0%BF#Text> Дата звернення 09.10.2022.
8. Наказу Міністерства юстиції України від 06.05.2020 № 1587/5 «Про затвердження порядку проведення експериментального проекту щодо платної послуги з надання поліпшених побутових умов та харчування особам, узятим під варту, в слідчих ізоляторах Державної кримінально-виконавчої служби України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0405-20#Text> Дата звернення 09.10.2022.

РОЛЬ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ КРИМІНОЛОГІЇ У СИСТЕМІ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ В МІСЦЯХ НЕСВОБОДИ В УКРАЇНІ

Боровик А. В.

*кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри кримінально-правових
та адміністративно-правових дисциплін*

*Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука
м. Рівне, Україна*

Пенітенціарна кримінологія – наука яка вивчає не тільки засудженого який вчинив повторний злочин в місцях несвободи в Україні, вона також моделює поведінку засудженого під час соціалізації, ресоціалізації та реінтеграції до звільнення з місць несвободи.

Отож, варто погодитися з думкою тих вчених, які вважають, що в місця несвободи за вироком суду потрапляють абсолютно різні люди за своїм світосприйняттям, соціальним статусом, ставленням до вчиненого кримінального правопорушення, установками щодо суспільного життя.

До речі, в місцях несвободи як зауважує вітчизняний вчений А.І. Богатирьов потрапляють не тільки ті, що вчиняли особливо тяжкі